

Jak jsem naučila říkat R svou sestru

Můj otec pracoval u závodní stráže na staveništi nového rodícího se města. Dostal pro svou malou a mladou rodinu bydlení na Stavařově. Byla to malá místnost 4x4m. Muselo se tam vejít vše. Kuchyň, ložnice i dětský pokoj. Stavařov stál za kostelem naproti zámečku v rodícím se Havířově.

Později dostal otec novotou vonící byt na Šumbarku. Byl dvoupokojový a stačil nám do narození brášky, tzn. do roku 1960 a devítiletém manželství rodičů. Havířov v době, kdy jsme se přestěhovali ze Stavařova na Šumbark, ještě neměl jméno. Rozestavěn byl na všech frontách. Na nákupy se jezdilo autobusy do Ostravy. Nebyly školy, školky, zdravotní střediska. Všude plno bláta. Nebyly vybudovány chodníky ani příjezdové cesty. Takový Havířov si už moc nepamatuji. Jen ty cesty do Ostravy ano. Byly dost vysilující, autobusy nacpané k prasknutí. Jezdili tam všichni.

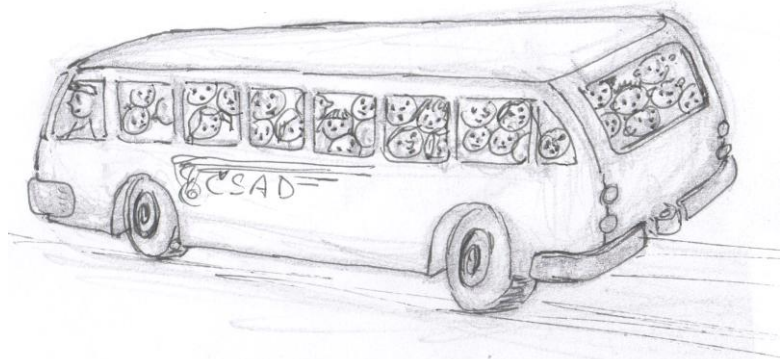
Proto taky mamka s námi často jezdila na Slovensko do svého rodiště a také k dědovi, otci to mého otce na Bučávku v pohraničí, na Krnovsko. Děda se s celou rodinou rozhodl přestěhovat ze Slovenska

z Priekopy, dnes části Vrútek osídlit pohraničí. Přidělen dům měli po němcích. Dostali dům i s krávou Jelenou, která prý dojila i 40 litrů mléka denně. Také na Bučávku mám docela dost vzpomínek, některé jsou tak pevně usídlené v mé hlavě, že si je vybavuji ráda a každou chvíli.

Dědinku ani do dnešních dní nezachvátil rozvoj. Ten, kdo odtud neutekl hned v padesátých letech a zůstal, určitě neměl život lehký. Není tam spojení vlakem ani autobusem. Z Liptáně se tam musí pěkně po svých. V létě je to psina a vzhledem ke klidu i pěkná procházka. Ale v zimě? Plno sněhu, proházet cestu je i dnes nadlidský výkon.

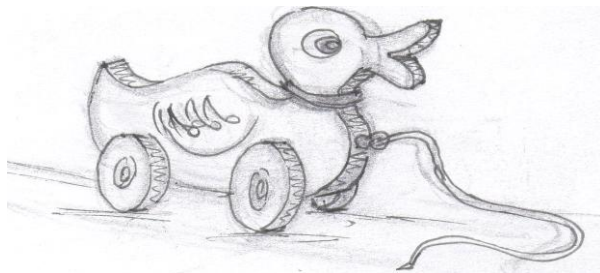
Mamka mě porodila v prosinci v Krnově. Byla to hrozná štrapáce, dostat se do města na čas. Taťka musel 3 km do Liptáně na železniční stanici, jedině tam měli telefon, a mamka šla pomalu sanitce naproti. Ve vánici, s porodními bolestmi trvajících od noci a sama. Stačila dojít až za Liptáň na výpadovku ke Krnovu. S taťkou se minula. Vše dobře dopadlo a odpoledne jsem přišla na svět.

Po nějakém čase se naši na čas přestěhovali do chlívků po slepicích. Ten jim postoupila teta Hamáčková, v domě u dědy bylo i tak dost dospělých i dětí. Jen jedna teta, teta Marie, už byla vdaná a z domu. Strýc Franta na vojně, můj otec třetí v řadě, právě ženatý a dál byly děti jako stupínky v počtu ještě osmi. Nejmladšímu strejdovi Rudovi bylo 12 let. Naši museli z chlívků vše vyklidit, vylíčit a zařídit alespoň tím

nejdůležitějším nábytkem. Mamka ráda vzpomínala, jak si z mých plínek ušila záclonky do oken. Ty se jí povedly, a sousedky tím navedla na výrobu stejných.

Já jsem dostala první větší hračku kačera. Byl krásný, barevný, ze dřeva.

Měl čtyři kolečka a pod krkem očko, kde měl přivázaný provázek. Toho kačera jsem tahala všude s sebou. Při jízdě otáčel hlavou sem a tam a vydával zvuky. Když jste jeli dost rychle, i kačer otáčel hlavu rychle. Nebylo lepší hračky. Pamatuji se na jednu nepříjemnou chvíli pro mého kačera. Šla jsem k tetě

Hamáčkové. K ní se muselo přes potok po lávce z kulatiny. Kačerovi se moc po takovém mostku nechtělo a rozhodl se, že spadne do potoka. To bylo kraválu. Můj kačer se topí! Svolala jsem lidi ze široka daleka. Kačer byl zachráněn a od té doby jsem jej nosila v náručí, na zem už nešel. Po letech, před mou svatbou jsem byla vyslána na Bučávku pro ořechy na cukroví a na svatební koláče. Potok bych překročila hladce jedním krokem. Ani bych se nemusela moc namáhat natáhnout nohy. Jestli se potok nerozvodňuje, tak má všehovšudy na šířku 50 centimetrů. To bylo překvapení, v mých vzpomínkách byl most široký a dlouhý. Také sestra Danka byla na Bučávce návštěvou hned, jakmile jsme přijeli ze Slovenska po jejích křtinách.

Mamka plínky máchala v rybníčku, který byl součástí zahrady domu. Já jsem šla s dědečkem na procházku do lesa. Byl srpen, a i když byl srpen horký, dalo se čekat, že najdeme nějaké houby. A našli - plný koš.

Před chalupou rostly dva smrky a spousta ovocných stromů. Děda chodil v klobouku, hrubé haleně a černých kalhotách, tzv. kopřivácích. Ten den mi taky chtěl ukázat nějaké divoké zvířectvo. Příroda tam byla v pořádku. Při procházení branky spadla dědovi na hlavu šiška.

Veverku jsem viděla hned. Děda mi ji dokázal přiblížit a vůbec se nezlobil, že mu veverka hodila na hlavu šišku. Viděli jsme srnku, zajíčka a spoustu ptáků. Ty uměl děda napodobit a ptáci mu odpovídali. Při zpáteční cestě z lesa šel děda za kmotrem na protější svah a já jsem zamířila za mamkou k rybníčku.

Nějaké plínky už visely na šňůře. Ale co to? Každá jedna byla zakrvácena. A kráva

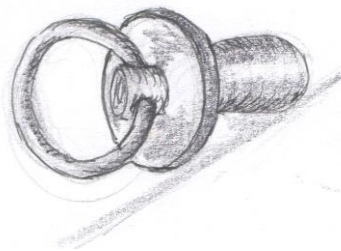

Jelena měla v tlamě další. Spustila jsem. „Maminko, kráva žere Danušce príny!“ Uplatnila jsem svoje tvrdé R.

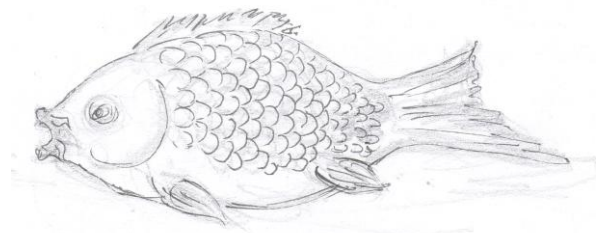
Kráva si při žvýkání plín poranila hubu. Mamka se snažila překazit krávi cestu ke zbývajícím plínám, a ty červené od krve, musela znovu vyprat. Taky si pamatuji moje první rajče ze zahrádky. Potom jsem už nic jiného nechtěla snídat, pouze chleba s rajčetem. Další vzpomínky jsou už mladších dat. Ale ty první jsou asi nejlepší. Ty hladí na duši.

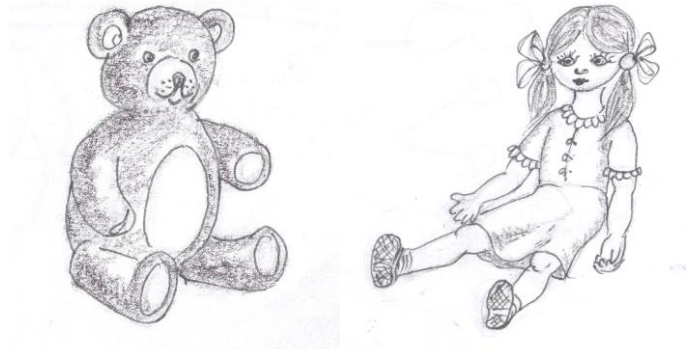
Další cesta na Slovensko k rodině mamky. Bylo zase léto, asi rok 1957. Danka měla pořád v puse šidítko. Nechtěla se dudlíku vzdát ani za nic. Když ji někdo dával něco k jídlu, hbitě cumel vytáhla s pusy a pevně třímala, dokud neměla sousto sněžené. Potom hned dudel putoval zpět. Nikomu ho nechtěla dát. A jak jsme se toho zbavili? Při cestě vlakem ze Slovenska, nám otec vždy ukazoval Tatry a vyjmenovával názvy štítů. Také Strečno. Vyjedeš z tunelu honem k jedné straně zahlédnout Strečno staré, vjedeš do druhého tunelu a honem na druhou stranu k oknu, zahlédnout Strečno nové. Oba hrady byly v rozvalinách. A při jednom takovém výletě od okna k oknu taťka Danku držel v náručí. Nad vlakem letělo letadlo a taťka Danku vyklonil z okna. Danka zapomněla na dudel a ten ji vypadl z pusy. Večer chtěla do postýlky šidítko. Není, vypadl z vlaku a bůh ví, kdy pojedeme na Slovensko, abychom ho našli. Tak mluvili naši asi týden a potom to ustalo a už si na dudel nikdy nevzpomněla.

Dance byly tři a půl a taky se jí nedařilo vyslovit R. Byly vánoce, mamka smažila kapra. Já jsem od rána Danku učila vyslovovat R. „Budeme mít kapRa, máme nastRojen stRomeček, venku je mRáz, pod stRomečkem budou dáRky. A nedařilo se. Vše bylo už nachystané, jen ten kapr nebyl dosmažený. My dvě jsme seděly na parapetu kuchyňského okna a čekaly. Na kapra se salátem a hlavně na dárky. Okno bylo ozdobené zmrzlými květy. Taťka právě přišel z práce, voněl venkem, usmíval se v očekávání našich radostí nad dárky, sedl si v kuchyni ke stolu a po očku nás pozoroval, jak se snažíme obě o Dančino nové R. Mamka stále smažila porce kapra a najednou jeden kousek kapra sám od sebe vyskočil z pánve. Dnes vím, že se to může stát, pokud nebyl kapr dobře zabit. Mamka vždy šetřila na všem, a proto kaprovi uřezala hlavu blízko mozkového centra. Kapr tak měl, i po tak dlouhé době od oddělení hlavy, chuť žít. Tedy, alespoň ten kousek. Když se kapr ocitl na zemi, Danka vykřikla.“ Do pRdele! KapR vyskočil!“ A už to šlo. R naskočilo. Byly jsme už vykoupané, vyšňořené s mašlemi v ještě vlhkých vlasech. Pospíchaly jsme ke stolu, protože po večeři šel s námi taťka do koupelny a mamka honem z gauče

vyskládala dárky pod stromeček. Poté se v kuchyni postavila ke dřezu a my čekaly na Ježíška. Taťka si každým rokem lámal hlavu tím, jak to navléknout, aby mohl zazvonit na zvoneček. Ten stál za sklem vitríny celý rok, než ho Ježíšek zase potřeboval. Vždy jsem se bála na něj sáhnout. Co kdybych ho rozbila a na co by potom Ježíšek zazvonil? A byly i dárky. Danka dostala ten rok medvěda,

já mrkáci pannu. Měla i vlásky a spoustu šatů na převlékání. Mamka po nocích šila šaty na nás i na panenky. Medvěd dostal peřinku zavinovačku, pletený svetr a čepici.

Vánoce jsme měly moc rády. Nikdy jsme nedostaly víc, jak tři dárky. Nevadilo nám to. Ze všeho jsme měly radost. Doma bylo ticho, sametově, teplo a sladce.